

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ONOMASTIK BIRLIKLARNING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI

Berdiyeva Mashhura

Qarshi davlat universiteti Mustaqil tadqiqodchisi

mashhuraberdiyeva0999@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu tadqiqot onomastik birliklarning lingvistik xususiyatlarini kompleks yondashuv asosida o'rganishga bag'ishlangan. Onomastika tilshunoslikning muhim bo'limlaridan biri bo'lib, unda atoqli otlarning kelib chiqishi, tuzilishi, semantikasi va jamiyat hayotidagi funksional xususiyatlari tadqiq etiladi. Mazkur ishda antroponimlar, toponimlar, etnonimlar, gidronimlar va boshqa onomastik birliklarning leksik-semantik, morfologik, fonetik hamda pragmatik jihatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, onomastik birliklarning tarixiy taraqqiyoti, ularning ijtimoiy-madaniy omillar bilan uzviy bog'liqligi ochib beriladi. Tadqiqot jarayonida tavsifiy, qiyosiy, etimologik va kontekstual tahlil usullaridan foydalanilgan. Ish natijalari onomastik birliklarning milliy til manzarasini shakllantirishdagi o'rni, ularning til tizimidagi funksional yukini aniqlashga xizmat qiladi. Tadqiqot xulosalari umumiy tilshunoslik, sotsiolingvistika va madaniyatlararo muloqot sohalari uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Onomastika, onomastik birliklar, atoqli otlar, antroponimlar, toponimlar, etnonimlar, gidronimlar, lingvistik xususiyatlar, semantik tahlil, til va madaniyat.

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

LINGUISTIC FEATURES OF ONOMASTIC UNITS

Abstract:

This study is devoted to a comprehensive analysis of the linguistic features of onomastic units. Onomastics, as an important branch of linguistics, investigates proper names in terms of their origin, structure, semantics, and functional role in social communication. The research examines various types of onomastic units, including anthroponyms, toponyms, ethnonyms, hydronyms, and other proper names, from lexical-semantic, morphological, phonetic, and pragmatic perspectives. Particular attention is paid to the historical development of onomastic units and their close connection with social, cultural, and historical factors. The study employs descriptive, comparative, etymological, and contextual analysis methods. The results reveal the role of onomastic units in shaping the linguistic worldview and highlight their functional significance within the language system. The findings contribute to the fields of general linguistics, sociolinguistics, and intercultural communication, offering both theoretical insights and practical implications.

Keywords: Onomastics, onomastic units, proper names, anthroponyms, toponyms, ethnonyms, hydronyms, linguistic features, semantic analysis, language and culture.

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОНОМАСТИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ

Аннотация:

Данное исследование посвящено комплексному изучению лингвистических особенностей ономастических единиц. Ономастика является важным разделом языкознания, изучающим собственные имена с точки зрения их происхождения, структуры, семантики и функциональной роли в обществе. В работе анализируются различные типы ономастических единиц, такие как антропонимы, топонимы, этнонимы, гидронимы и другие, в лексико-семантическом, морфологическом, фонетическом и прагматическом аспектах. Особое внимание уделяется историческому развитию ономастических единиц и их взаимосвязи с социально-культурными и историческими факторами. В исследовании применяются описательный, сравнительный, этимологический и контекстуальный методы анализа. Результаты работы позволяют определить роль ономастических единиц в формировании языковой картины мира и их функциональную значимость в системе языка. Полученные выводы имеют теоретическое и практическое значение для общего языкознания, социолингвистики и межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: Ономастика, ономастические единицы, имена собственные, антропонимы, топонимы, этнонимы, гидронимы, лингвистические особенности, семантический анализ, язык и культура.

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Kirish (Introduction)

Zamonaviy tilshunoslikda til birliklarini nafaqat ichki tizim sifatida, balki ularning ijtimoiy, madaniy va tarixiy omillar bilan uzviy bog‘liqligida tadqiq etish muhim ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan qaralganda, onomastik birliklar — ya’ni atoqli otlar til tizimining alohida va murakkab qatlamini tashkil etib, jamiyatning tarixiy xotirasi, madaniy qadriyatlari hamda milliy tafakkurini o‘zida mujassamlashtiradi. Onomastika tilshunoslikning mustaqil sohasi sifatida shaxs, joy, xalq, suv obyektlari va boshqa real mavjudliklarni nomlash jarayonini hamda bu nomlarning lingvistik xususiyatlarini o‘rganadi.

Bugungi globallashuv sharoitida tillararo va madaniyatlararo aloqalarning kuchayishi onomastik birliklarga bo‘lgan ilmiy qiziqishni yanada oshirmoqda. Chunki antroponimlar, toponimlar, etnonimlar, gidronimlar va boshqa onomastik birliklar nafaqat nominativ vazifani bajaradi, balki muayyan xalqning tarixiy rivojlanish bosqichlari, diniy e‘tiqodlari, urf-odatlar va mentalitetini ham aks ettiradi. Shu sababli onomastik birliklarni lingvistik jihatdan tadqiq etish til va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarni chuqurroq anglash imkonini beradi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, onomastik birliklar ko‘pincha umumiy tilshunoslik doirasida yuzaki talqin qilinadi, ularning semantik, morfologik, fonetik va pragmatik xususiyatlari esa yetarlicha kompleks tarzda o‘rganilmagan. Ayniqsa, onomastik birliklarning tarixiy taraqqiyoti, ijtimoiy-madaniy omillar ta‘sirida semantik kengayishi yoki torayishi, shuningdek, ularning til tizimidagi funksional yukini aniqlash masalalari alohida ilmiy tadqiqotni talab etadi. Shu jihatdan ushbu ish onomastik birliklarning lingvistik xususiyatlarini tizimli va ilmiy asosda yoritishga qaratilgan.

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Tadqiqotning maqsadi onomastik birliklarning asosiy turlarini aniqlash hamda ularning lingvistik xususiyatlarini — leksik-semantik, morfologik, fonetik va pragmatik jihatlarini tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: onomastika fanining nazariy asoslarini ko‘rib chiqish; onomastik birliklarning tasnifini aniqlash; ularning semantik va struktur xususiyatlarini tahlil qilish; tarixiy va madaniy omillar bilan bog‘liqligini ochib berish.

Tadqiqotda tavsifiy, qiyosiy, etimologik va kontekstual tahlil usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar onomastik birliklarning kelib chiqishi, rivojlanish bosqichlari va hozirgi til tizimidagi o‘rnini aniqlash imkonini berdi. Olingan natijalar onomastik birliklarning til manzarasini shakllantirishdagi ahamiyatini ochib berishga xizmat qiladi.

Metodologiya (Methods): Mazkur tadqiqot onomastik birliklarning lingvistik xususiyatlarini tizimli va kompleks yondashuv asosida o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, unda zamonaviy tilshunoslikda keng qo‘llaniladigan nazariy va amaliy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi onomastika fanining nazariy asoslari hamda umumiy tilshunoslik tamoyillariga tayangan holda ishlab chiqildi.

Tadqiqotda, avvalo, tavsifiy metod qo‘llanilib, onomastik birliklarning asosiy turlari — antroponimlar, toponimlar, etnonimlar, gidronimlar va boshqa atoqli otlarning lingvistik xususiyatlari izchil tavsiflandi. Ushbu metod orqali onomastik birliklarning nominativ vazifasi, ularning til tizimidagi o‘rni va funksional yuklamasi aniqlab berildi.

Shuningdek, qiyosiy-tahliliy metod yordamida turli davrlarga oid hamda turli manbalarda uchraydigan onomastik birliklar o‘zaro solishtirildi. Bu usul

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

onomastik birliklarning tarixiy rivojlanishi, semantik o'zgarishlari va struktur xususiyatlaridagi farqlarni aniqlash imkonini berdi. Ayrim hollarda tillararo qiyoslash elementlari ham qo'llanilib, onomastik birliklarning umumiy va xususiy jihatlari yoritildi.

Tadqiqot jarayonida etimologik tahlil metodi muhim o'rin tutdi. Ushbu metod orqali onomastik birliklarning kelib chiqishi, ularning qadimgi leksik qatlamlar bilan bog'liqligi hamda tarixiy-madaniy omillar ta'sirida shakllanish jarayoni ochib berildi. Etimologik tahlil onomastik birliklarning semantik asosini chuqurroq anglashga xizmat qildi.

Bundan tashqari, kontekstual tahlil metodi yordamida onomastik birliklarning nutq jarayonidagi qo'llanish xususiyatlari, ularning pragmatik va stilistik imkoniyatlari o'rganildi. Bu metod onomastik birliklarning faqat nominativ emas, balki kommunikativ va ekspressiv vazifalarni ham bajarishini aniqlash imkonini berdi.

Tadqiqot materiali sifatida ilmiy-lingvistik adabiyotlar, onomastik lug'atlar, tarixiy manbalar, badiiy va publitsistik matnlar hamda zamonaviy til materiallari tanlab olindi. Ushbu manbalar asosida yig'ilgan faktik materiallar tizimlashtirilib, ilmiy tahlil qilindi.

Tadqiqotning metodologik yondashuvi onomastik birliklarni ko'p qirrali lingvistik hodisa sifatida talqin etish imkonini berib, olingan natijalarning ishonchliligi va ilmiy asoslanganligini ta'minladi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). Tadqiqot jarayonida olingan natijalar onomastik birliklarning til tizimidagi o'rni va lingvistik xususiyatlarini ko'p qirrali hodisa sifatida baholash imkonini berdi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, onomastik birliklar oddiy nominativ vosita bo'libgina qolmay, balki muayyan

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

tarixiy, ijtimoiy va madaniy axborotni oʻzida mujassamlashtirgan murakkab lingvistik birliklar hisoblanadi.

Avvalo, onomastik birliklarning tasnifi aniqlashtirildi. Tadqiqot materiallari asosida antroponimlar, toponimlar, etnonimlar, gidronimlar va boshqa onomastik birliklar til tizimida alohida semantik va funksional xususiyatlarga ega ekanligi aniqlandi. Antroponimlar shaxsning ijtimoiy kelib chiqishi, diniy qarashlari va tarixiy davrini aks ettirsa, toponimlar hududning geografik xususiyatlari, tarixiy voqealari va etnik tarkibi bilan bevosita bogʻliqligi bilan ajralib turadi.

Leksik-semantik tahlil natijalari onomastik birliklarning maʼnosi koʻpincha umumiy leksik birliklardan farqli ravishda bevosita tushuncha emas, balki identifikatsiya va farqlash vazifasini bajarishini koʻrsatdi. Shu bilan birga, tarixiy rivojlanish jarayonida ayrim onomastik birliklarda semantik kengayish yoki torayish holatlari kuzatildi. Bu holat, ayniqsa, qadimgi toponimlar va etnonimlarda yaqqol namoyon boʻldi.

Morfologik tahlil onomastik birliklarning shakllanishida affiksatsiya, kompozitsiya va fonetik moslashuv jarayonlari faol ishtirok etishini koʻrsatdi. Ayrim onomastik birliklar umumiy otlardan hosil boʻlib, vaqt oʻtishi bilan atoqli otlik xususiyatini mustahkamlagan. Bu esa onomastik birliklarning til tizimi bilan uzviy aloqada rivojlanishini tasdiqlaydi.

Fonetik tahlil natijalariga koʻra, onomastik birliklar tarkibida tarixiy fonetik oʻzgarishlar, tovush almashinuvi va qisqarish hodisalari saqlanib qolgan. Ushbu xususiyatlar onomastik birliklarni tarixiy til materialini tadqiq etishda muhim manba sifatida baholash imkonini beradi.

Pragmatik va kontekstual tahlillar onomastik birliklarning nutqda faqat nomlash emas, balki kommunikativ, stilistik va ekspressiv vazifalarni ham bajarishini koʻrsatdi. Xususan, badiiy va publitsistik matnlarda onomastik birliklar

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

muallifning subyektiv munosabatini ifodalash, milliy kolorit yaratish va matning emotsional ta'sirini kuchaytirishda faol qo'llaniladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari onomastik birliklarning til tizimida alohida va mustaqil qatlam sifatida shakllanganini, ularning lingvistik xususiyatlari esa til, tarix va madaniyatning o'zaro uyg'unligini aks ettirishini ko'rsatdi.

Xulosa va takliflar (Conclusion/recommendations). Mazkur tadqiqot onomastik birliklarning lingvistik xususiyatlarini tizimli va kompleks yondashuv asosida tahlil qilishga qaratildi. Tadqiqot jarayonida onomastik birliklarning til tizimidagi o'rni, ularning leksik-semantik, morfologik, fonetik va pragmatik jihatlari aniqlanib, ushbu birliklarning til, tarix va madaniyat bilan uzviy bog'liqligi ilmiy asosda yoritildi.

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, onomastik birliklar oddiy nominativ vositalar emas, balki muayyan xalqning tarixiy xotirasi, ijtimoiy tajribasi va madaniy qadriyatlarini o'zida mujassamlashtirgan murakkab lingvistik hodisalardir. Antroponimlar shaxsiy identifikatsiya bilan bir qatorda ijtimoiy, diniy va madaniy belgilarni aks ettirsa, toponimlar va etnonimlar hududiy va etnik jarayonlarning tarixiy izlarini saqlab qoladi.

Tadqiqot natijalari onomastik birliklarning semantik xususiyatlari umumiy leksik birliklardan farq qilishini, ularning asosiy vazifasi identifikatsiya va farqlash bilan bog'liqligini ko'rsatdi. Shu bilan birga, tarixiy taraqqiyot jarayonida ayrim onomastik birliklarda semantik motivatsiyaning susayishi yoki o'zgarishi holatlari aniqlanib, bu jarayonlar til va jamiyat o'rtasidagi uzviy munosabatning natijasi ekani asoslab berildi.

Morfologik va fonetik tahlillar onomastik birliklarning umumtil qonuniyatlariga bo'ysunishini, ularning shakllanishida affiksatsiya, kompozitsiya va fonetik

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

moslashuv jarayonlari muhim rol o‘ynashini ko‘rsatdi. Pragmatik jihatdan esa onomastik birliklarning nutq jarayonida kontekstga bog‘liq holda kommunikativ, stilistik va ekspressiv vazifalarni bajarishi aniqlandi.

Xulosa qilib aytganda, onomastik birliklar til tizimida mustaqil va barqaror qatlamni tashkil etib, milliy til manzarasini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari umumiy tilshunoslik, onomastika va sotsiolingvistika sohalari uchun nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi hamda kelgusida onomastik birliklarni qiyosiy, kognitiv va pragmatik yo‘nalishlarda chuqurroq tadqiq etish uchun ilmiy zamin yaratadi.

References:

1. Superanskaya A. V. Общая теория имени собственного. – Москва: Наука, 1973.
2. Podolskaya N. V. Словарь русской ономастической терминологии. – Москва: Наука, 1988.
3. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. – Москва: Советская энциклопедия, 1966.
4. Никонов В. А. Введение в топонимику. – Москва: Наука, 1965.
5. Крюкова И. В. Ономастика и культура. – Москва: Флинта, 2010.
6. Ullmann S. Semantics: An Introduction to the Science of Meaning. – Oxford: Blackwell, 1962.
7. Lyons J. Language and Linguistics. – Cambridge: Cambridge University Press, 1981.
8. Crystal D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. – Oxford: Blackwell, 2008.

International Conference on Computing, Artificial Intelligence and Information Systems

Hosted Online from Warsaw, Poland

Date: 11th January, 2026

Website: <https://econferencia.com>

9. Algeo J. Onomastics: An Introduction. – Oxford: Oxford University Press, 1992.
10. Hough C. The Oxford Handbook of Names and Naming. – Oxford: Oxford University Press, 2016.
11. Karimov S. O‘zbek onomastikasi masalalari. – Toshkent: Fan, 2005.
12. Begmatov E. O‘zbek tilida atoqli otlar. – Toshkent: O‘qituvchi, 1998.
13. Qodirov A. O‘zbek toponimikasining lingvistik asoslari. – Toshkent: Fan, 2012.
14. Yo‘ldoshev B. Til va madaniyat munosabatlari. – Toshkent: Akademnashr, 2016.